

חולין נו
עניין: הוא עשך ויכוננך

תורת משה לחת"ס

פרשת האזינו

רב צדוק הכהן דברי סופרים אות כד

יש לומר שייכות שני מימרות אהדדי, ידוע מלכותא דארעא כעין מלכותא דשמיה [ברכות כ"ה ע"א], שלכל ענין וענין יש ממונה בפני עלמו כדי שיפנה לענין זה בכל כחו וחילו ויהא הכל צתכלית השלימות על נכון להכלית המכוון, ועי"ז הנהגת המדינה על נכון והכל על מקומו יבוא בשלום, כן הוא במלכותא דשמיה להקמת הדת על הלה, נביאים להוכיח ולדרוש, כהנים לעבודה ולהוראה, שרים להנהיג העם, ועל כולם המלך המשגיח על השרים שינהיגו הנהגה טובה ונכונה. והנה אם יתארה המלך לעסוק יומם ולילה רק צתורה ולא ישגיח על הנהגת המדינה וללחום מלחמותיהם, והכהנים ומורי הוראה ועוסקי תורה ישגיחו על ענין המדינה, או לעסוק כל היום רק בשאר מזלות, יהא הדבר מהופך שלא כסדר הליכה, וכל ההנהגה יהיה גרועה וצשגטון ולא יתקיים ישוב המדינה כהוגן, והדת לא תועמד על הלה, רק למה שהעמידו מלך מלכי המלכים הקצ"ה לעסוק ולהרביץ תורה ויראת שמים ולקרב רבים לעבודה השי"ת דזה יעסוק בכל מחשבתו וכחו ומאודו, כי צלי ספק רק הוא ראוי לכך, כיון שזמן השמים הסכימו לכך להיותו ממונה על זה, וצלי ספק ניהן לו לזה שכו והצווה וכל הנלך לזה, וכן המלך אשר הקים השי"ת רק הוא ראוי להיות מלך ומושל ולנהוג הכל על דה היותו טוב, וכן הכהן צעזודה למה שהועמד לזה הוא מוכשר יותר ולזה יפנה צעיקר עבודה, הגם שהוא מחויב לחזור ולעסוק בשאר מזלות ג"כ מי"מ עיקר עבודה השי"ת שלו ויהא לזה שהועמד מן השמים, ולא יעבור פי מלכו של עולם, ולכן לוי שעומד על הדוכן אם שיער חייב מיהא [ערכין י"א ע"ב], כיון שמשנה צעזודה מלך מלכי המלכים הקצ"ה למה שהועמד, ואין עבודתו המה אם עוסק גם צעזודה אחרת, ודומה לזה העוסק צמורה פעור מן המלוכה מעטם זה.

וד"ש מלמד שעשה כוונות היינו הצני מעים שאם היפך אחד מהם אינו יכול להיות כיון שאינו עומד במקומו ואינו עושה פעולתו הראויה, ועל זה מביא דרש ר"מ הוא עשך ויכוננך ממנו כהני וממנו נביאים ממנו מלכו, היינו שאם היפך אחד מהם הכהן עוסק צעניני מלכות והמלך צעניני הנהגה והנביא צעניני השרים, אז לא יוכל להיות כהוגן סידור ישוב המדינה והדת על תלה, רק כל אחד על מקומו יהיה ויחזיק צמטו אז יעשה שלום לי [בישעי כ"ז ה'], שלום יעשה לי הן צעניני הקמת הדת על תלה ועניני ישוב המדינה, כפיית שלום לעוב ומטוב.

ישראל שנתגלית בשבט לוי ביותר, וזה טעם קח את הלויים מתוך בני ישראל (במדבר ח, ו). ועל כן בפסוק ואתנה את הלויים בפרשת בהעלותך (ח, יט) נאמר חמש פעמים בני ישראל, ואמר ז"ל (ויק"ר ב, ד) והובא ברש"י שם דלהודיע חבתן של ישראל שכפל אזכרתן חמש פעמים בפסוק אחד. ולמה הודיע חבתן באותו פסוק דוקא, אבל שלא נחשוב בחירת הלויים מתוך בני ישראל שיש בזה חסרון לבני ישראל שרק הלויים נבחרו לעבודת ה' וכל ישראל נדחו ואינם ראויים לכך, על כן בא להודיע חבתן במקום זה דייקא, לומר דלא נבחרו הלויים אלא מתוך רבוי חבתן דבני ישראל, דמרוכב חבתן היה ראוי שיבחר מהם גם כן שבט לעבדו, ולולי תוקף חיבת כל בני ישראל לא היו לויים נבחרים כלל, וכל מעלתם מתוך בני ישראל ומצד מעלתן וחבתן דבני ישראל. ובכל דור ודור כפי מעלת הדור כולו כן הוא מעלת וקדושת הכהנים שבאותו דור והתלמידי חכמים וכל ראשי ישראל, וכמו בדור המדבר שהיה חביב מכל הדורות היה משה רבינו ע"ה התלמיד חכם והנביא שבאותו דור רבן של כל החכמים והנביאים שבכל הדורות שלא קם כמוהו, ואהרן הכהן הגדול גדול שבכל הכהנים, שהרי בזכותן באו כולם, וכן בכל דור ודור.

[כד] כל שררת ומעלת שום אדם מישראל אינו משלו לבד רק מכלל הכנסיה, כמו שאמרו ז"ל (חולין נו, ב, שמור"ר לו, א) על פסוק ממנו פנה ממנו יתד כהניו ממנו מלכיו ונביאיו ממנו עיין שם,⁶³ לפי שכל האומה קומה שלימה וכמו שהרגל צריך לראש כך הראש צריך לרגל, ואין מעלת כהנים ונביאים ומלכים מצד עצמם רק מצד בני ישראל שהם מהם ומכללם נבחרו, וכמו שאמרו (עיין תענית ל, ב) דכל זמן שישראל במדבר היו נזופין לא נגלה שכינה למשה, ונאמר בחורבן גם נביאיה לא מצאו חזון (איכה ב, ט), הגם דלא חטאו, וכמו שאמר ירמיה לברוך את אשר בניתי אני הורס וגו' ואתה תבקש לך גדולות (ירמיהו מה, ד-ה). ובמלך נאמר מקרב אחיך תקים,⁶⁴ שעל ידי שהם מקימים אותו ולוקחים אותו מקרב ומעמקי לב כל ישראל הוא קם ונעשה, כי המלך בעולם הוא דוגמת הלב בגוף כמו שכתוב בספר יצירה (ה, ד), שהוא לב הקומה דכנסת ישראל, ועל כן אמרו פרנס לפי הדור עיין שם בערכין (יז, א). והסנהדרין נקראין עיני העדה (במד"ר טו, כד, שהש"ר ה, יב). והכהן הגדול הוא הראש של הכנסיה, וכן כל קדושת כהנים ולויים הוא הנאצל ונפרש מקדושת בני ישראל, ואע"פ שהם נתעלו מהם הוא מכח קדושתם דבני

